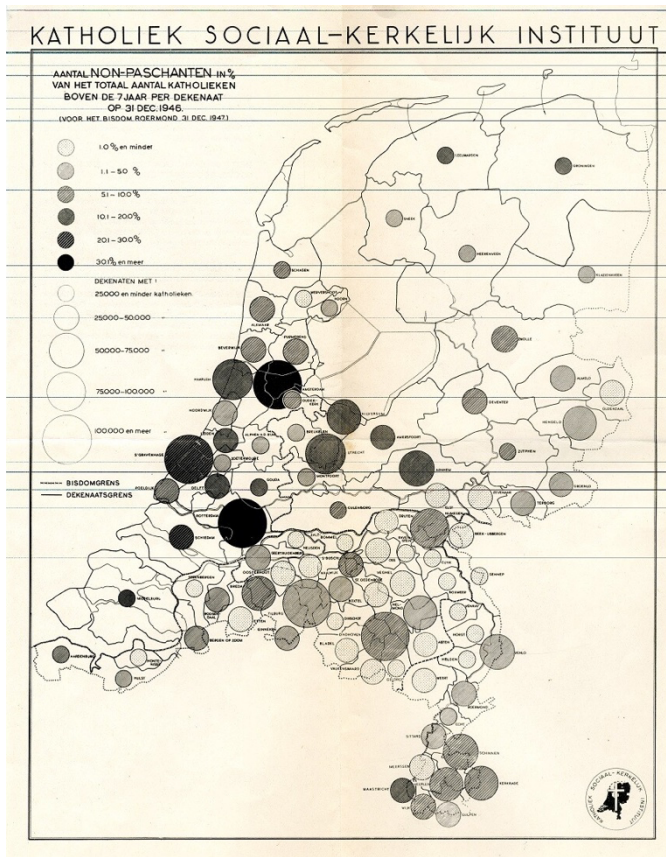

Leerlingmateriaal – Kerkstraat zonder kerk

Inleiding

Tot ver in de twintigste eeuw speelde de katholieke Kerk een grote rol in het leven van Limburgers. Van de geboorte tot de dood hoorde de kerk erbij. Na de Tweede Wereldoorlog veranderde dat snel. Mensen kregen meer vrijheid, meer geld en meer zekerheid. Daardoor gingen ze anders nadenken over geloof, kerk en gemeenschap. In deze les onderzoek je waarom het kerkbezoek afnam, hoe mensen dit zelf hebben ervaren en wat ervoor in de plaats kwam.

Vlak na de Tweede Wereldoorlog waren er in de kringen van katholieke sociologen en kerkelijke leiders zorgen over het feit dat er minder mensen dan voorheen naar de kerk leken te gaan. Een toename van het aantal gelovigen dat bij Pasen wegbleef uit de mis was een belangrijke indicator van ontkerkelijking, zoals op deze kaart van het Katholiek Sociaal-Kerkelijk Instituut (KASKI) over 'non-paschantie' te zien is. In de Randstad was de situatie het meest 'zorgelijk', maar ook in Maastricht en Heerlen en omgeving kleurden de cirkels zwart. De kaart is uit 1949 en geeft de situatie in 1946 weer. (Katholiek Documentatie Centrum, Nijmegen)

Opdracht 1 – Geloof toen en nu

De ontkerkelijking zie je niet alleen in cijfers, maar ook in persoonlijke verhalen.

Stap 1 – Interview

Interview een ouder, verzorger, opa of oma (of een andere volwassene). Stel minimaal **vijf vragen**, bijvoorbeeld:

- Ging u vroeger naar de kerk? Hoe vaak?
- Was dat een keuze of een verplichting?
- Wat betekende de kerk voor het gezin?
- Wanneer veranderde dat?
- Hoe kijkt u nu naar geloof of spiritualiteit?

Schrijf:

- Twee citaten (letterlijke uitspraken);
- Twee dingen die zijn opgevallen;
- Eén reden waarom dit verhaal niet alles kan vertellen over het verleden.

Stap 2 - Vergelijken met nu

Beantwoord in je eigen woorden:

1. Wat is het grootste verschil tussen vroeger en nu als het gaat om geloof?

2. Wat is hetzelfde gebleven?

3. Denk je dat minder kerkbezoek betekent dat mensen minder geloven? Leg uit.

Opdracht 2 – Waarom gingen mensen minder naar de kerk?

De ontkerkelijking had meerdere oorzaken. Je onderzoekt deze en verbindt ze met elkaar.

Stap 1 – Oorzakenkaart

Gebruik de volgende begrippen:

- Welvaart
- Verzorgingsstaat
- Onderwijs
- Vrije tijd en televisie
- Kerkelijke regels (bijv. geboortebeperking)

Maak een schema of mindmap waarin je per begrip uitlegt:

- Wat dit betekent;
- Hoe dit invloed had op het kerkbezoek.

Stap 2 – Verbinden

Beantwoord:

1. Welke oorzaak vind jij het belangrijkste? Waarom?

2. Hoe hangen minstens **twee oorzaken** met elkaar samen?

3. Waarom was de komst van de verzorgingsstaat belangrijk voor de positie van de kerk?

Opdracht 3 – Van verzuiling naar ietsisme

Gebruik je mindmap en voeg de begrippen met hun betekenis toe.

Leg in je eigen woorden uit:

- Wat **verzuiling** was;
- Wat **ontkerkelijk** betekent;
- Wat **ietsisme** is.

Daarna:

1. Leg uit waarom ietsisme goed past bij deze tijd.

2. Noem één voordeel en één nadeel van geloven zonder kerk.

Opdracht 4 – Kerkstraat zonder kerk

Kerkstraat, Valkenburg. 1976. Rijdsdienst voor Cultureel Erfgoed. CC-SA 4.0

In veel dorpen en steden bestaat nog een Kerkstraat, maar staat daar soms geen kerk meer. Onderzoek je eigen woonplaats of een plaats in Limburg:

- Is er een Kerkstraat?
- Staat daar (nog) een kerk?
- Zo nee: wat staat er nu?
- Is de kerk gesloopt of herbestemd?

Beantwoord in 4-5 zinnen:

Wat zegt deze verandering over de rol van de kerk in de samenleving?
